

Sygn. akt IV CZ 65/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie ze skargi pozwanej
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem
Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 13 grudnia 2011 r., sygn. akt I ACa 1023/11,
w sprawie z powództwa A. P.
przeciwko A. N.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 grudnia 2015 r.,
zażalenia pozwanej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 27 stycznia 2015 r., sygn. akt V ACa 839/14,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku odrzucił skargę A.N. o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 grudnia 2011 r. sygn.. akt I ACa 1023/11, oddalającym apelację pozwanej A. N. od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 2 marca 2011 r. w sprawie VI GC 43/10, zasądzającego od A. N. na rzecz powoda A. P. kwotę 247 186,95 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu tytułem zapłaty za usługi budowlane.

Skarga o wznowienie postępowania oparta została na podstawach przewidzianych w art. 403 § 2 k.p.c. Pozwana powołała się na wykrycie nowych środków dowodowych mogących mieć wpływ na wynik sprawy i wskazała na dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości R. K. wydanej w sprawie karnej 5 Ds.[...] Prokuratury Rejonowej Toruń - Centrum - Zachód wszczętej w dniu 26 marca 2012 r. i zakończonej postanowieniem z dnia 12 maja 2014 r. o umorzeniu śledztwa wobec braku znamion czynu zabronionego, utrzymanym w mocy postanowieniem z dnia 2 września 2014 r. Wskazała też na nowy dowód w postaci dokumentacji księgowej przedsiębiorstwa powoda załączonej do akt powyższej sprawy karnej oraz na dokumentację przekazaną przez ZUS i Urząd Skarbowy do sprawy karnej na wniosek Prokuratury, dotyczącą A. i W. P..

Badając przesłanki skargi o wznowienie postępowania Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. podstawą wznowienia mogą być tylko dowody, które istniały w toku postępowania będącego przedmiotem skargi, ale nie zostały przez stronę powołane dlatego, że nie były i nie mogły być jej znane, a mogły mieć wpływ na wynik sprawy. Uznał, że żaden ze wskazanych w skardze pozwanej dowodów nie spełnia tych wymagań i nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania.

Opinia biegłego księgowego sporządzona została w dniu 29 kwietnia 2014 r. dla potrzeb sprawy karnej, a zatem dowód ten powstał już po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie objętej skargą o wznowienie.

Nie istniał on zatem w toku tego postępowania, nie spełnia więc kryterium „nowego dowodu” , w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c.

Natomiast dowód w postaci dokumentacji księgowej przedsiębiorstwa powoda A. P. niewątpliwie istniał w toku postępowania objętego skargą o wznowienie i nie został w tej sprawie powołany przez pozwaną, jednak również nie może stanowić podstawy wniosku o wznowienie postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest przekonujący argument skarżącej, iż dlatego nie mogła zażądać złożenia tej dokumentacji do akt poprzedniej sprawy, że według twierdzeń W. P., dokumentacja ta została mu skradziona przez A. M.. Sąd Apelacyjny stwierdził, że analiza akt sprawy objętej skargą o wznowienie wskazuje, iż twierdzenie W. P. o kradzieży dokumentów przez A. M. dotyczyło tylko upoważnienia udzielonego mu przez pozwaną, skoroszytu i kalendarza. Nie odnosiło się więc do dokumentacji księgowej przedsiębiorstwa powoda. Nawet jednak, gdyby dokumentacja ta rzeczywiście była w posiadaniu A. M., to pozwana mogła wnosić, by Sąd skorzystał z instrumentu przewidzianego w art. 248 k.p.c. i zażądał przedstawienia tych dokumentów przez A. M.. Pozwana mogła zatem skorzystać z tych dowodów w poprzednim postępowaniu.

Niezależnie od tego Sąd Apelacyjny uznał, że dowód ten nie mógłby mieć wpływu na wynik sprawy, gdyż wskazane przez skarżącą okoliczności, na jakie miałyby być przeprowadzony nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia poprzedniej sprawy. Miał on bowiem wykazać, że dokumentacja księgowa przedsiębiorstwa powoda nie zawierała faktur wskazujących na dokonywanie przez powoda i jego pełnomocnika W. P. zakupu towarów i usług na rzecz przedsiębiorstwa pozwanej i przedsiębiorstwa jej pełnomocnika M. N. za środki wypłacone przez W. P. ze wspólnego rachunku bankowego W. P. i M. N.. Miał zatem wykazać nieprawdziwość twierdzeń powoda i zeznań świadka W. P., że pobrane przez W. P. środki ze wspólnego konta przeznaczył on na działalność przedsiębiorstw pozwanej i M. N., do czego był uprawniony na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa. Tymczasem w sprawie objętej skargą Sąd Apelacyjny uznał, że poza zakresem badania powinny pozostać kwestie przyczyn wpłacania na wspólne konto przez W. P. i M. N. różnych kwot a także dokonywanych przez nich wypłat z tego konta, gdyż przepływy środków na tym

koncie pozostają kwestią rozliczeń między jego współwłaścicielami i nie wpływają na stan zadłużenia pozwanej wobec powoda z tytułu wykonanych robót budowlanych.

Jednocześnie Sąd podkreślił, że dokumentacja księgowa przedsiębiorstwa powoda sama w sobie była niewystarczająca do wykazania twierdzenia skarżącej, iż spełniła świadczenie na rzecz powoda. Mogła jedynie stanowić element materiału dowodowego do wydania opinii przez biegłego do spraw księgowości. Jednak skarga o wznowienie postępowania dowodu takiego nie powołuje, ograniczając się do wskazania jako nowego dowodu z opinii biegłego wydanej w sprawie karnej. W sprawie objętej skargą pozwana cofnęła swój wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego księgowego celem rozliczenia stron i oponowała przeciwko takiemu wnioskowi zgłoszonemu przez powoda. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji wniosek powoda w tym przedmiocie oddalił, jako nie mający znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, co zaakceptował Sąd drugiej instancji. Z tych przyczyn ewentualne zgłoszenie takiego dowodu w skardze o wznowienie postępowania byłoby również nieskuteczne.

Także powołane w skardze dowody z dokumentacji ZUS i Urzędu Skarbowego złożone do akt sprawy karnej nie mogą, zdaniem Sądu Apelacyjnego, stanowić podstawy wznowienia, gdyż istniały już w toku poprzedniego postępowania i pozwana mogła je zgłosić w tamtej sprawie, a poza tym nie mogły mieć wpływu na jej wynik.

Według treści skargi dowody te miały wykazać, że W. P. ze względu na swój stan zdrowia nie mógł świadczyć pracy w firmie pozwanej w okresie objętym pozwem w rozpoznanej sprawie i dlatego rozliczenie następowało ze wspólnego konta jego i M.N. Jednakże zarzuty pozwanej co do fikcyjnego prowadzenia firmy przez powoda i faktycznego prowadzenia jej przez W. P., przyczyn założenia wspólnego konta przez W. P. i M. N. oraz sposobów dokonywania wzajemnych rozliczeń były przedmiotem ustaleń i rozważań Sądów obu instancji w zakończonej sprawie i w konsekwencji uznały one, że okoliczności te nie mają istotnego znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, że wskazana w skardze podstawa wznowienia w rzeczywistości nie istnieje, a więc skarga nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c., wobec czego odrzucił ją na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

W zażaleniu pozwana zarzuciła naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że do zbadania, czy nowe środki dowodowe wskazane w skardze mogły mieć wpływ na treść objętego skargą wyroku wystarczające jest skonfrontowanie ich z treścią uzasadnienia tego wyroku, podczas gdy badanie tej kwestii powinno opierać się na ocenie nowego środka dowodowego w konfrontacji z uprzednio zebrany materiał dowodowy i ustalenie na tej podstawie czy istnieje prawdopodobieństwo, że przywołane środki dowodowe mogą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez błędną wykładnię i uznaniu spełnienia przesłanki „niemożności skorzystania ze środków dowodowych w poprzednim postępowaniu” w sposób subiektywny i formalny, podczas gdy należy to oceniać w sposób obiektywny, słusznościowy i na zasadzie sprawiedliwości w kontekście wszystkich okoliczności, a w szczególności nieprawdziwych twierdzeń świadka w toku postępowania co do kradzieży dokumentacji i brak realnej możliwości skorzystania z tych dowodów w toku zakończonego postępowania oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że świadkowi W.P. skradziono jedynie upoważnienie, skoroszyt i kalendarz, podczas, gdy z całokształtu zebranego materiału dowodowego w sprawie gospodarczej i w sprawie karnej wynika, że skradziono mu całość dokumentacji, w tym dokumentację księgową.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak słusznie wskazał Sąd Apelacyjny możliwość domagania się wznowienia postępowania na podstawie przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. zachodzi jedynie w razie kumulatywnego wystąpienia trzech przesłanek: wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały już w toku postępowania ale nie zostały w nim powołane, ponieważ strona nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu, a mogłyby mieć one wpływ na wynik sprawy.

Skarżącego obciąża wykazanie łącznego istnienia tych przesłanek. Musi on zatem wykazać, że powołane przezeń w skardze dowody istniały już w czasie poprzedniego postępowania, jednak obiektywnie rzecz oceniając, nie mógł on ich znać i powołać. Ocena, że strona w poprzednim postępowaniu nie mogła powołać istniejącego dowodu dokonywana jest bowiem według wzorca obiektywnego (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNC 1969/12/208, z dnia 10 lutego 1999 r. II CKN 807/98, z dnia 4 marca 2005r. III CZP 134/04 i z dnia 30 maja 2007 r. I CZ 40/07, niepubl.). Ponadto skarżący powinien uprawdopodobnić, że powołane przez niego nowe dowody mogłyby mieć wpływ na wynik zakończonej sprawy, co wymaga przedstawienia tezy dowodowej, a więc wskazania jakie okoliczności faktyczne miały być wykazane przy pomocy nowego środka dowodowego a także przedstawienia wyводу prawnego wskazującego, że w świetle przyjętej przez Sąd w poprzedniej sprawie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia, wykazanie tych okoliczności faktycznych mogłoby mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia w tym sensie, że mogłoby zapaść orzeczenie inne, zgodne z wnioskowanym przez stronę w rozpoznanej sprawie.

Trafnie Sąd Apelacyjny stwierdził, że powyższe przesłanki wznowienia postępowania w sprawie nie występują.

Wskazany jako pierwszy dowód z opinii biegłego księgowego wydanej w sprawie karnej powstał już po uprawomocnieniu się zaskarżonego wyroku, co w sposób oczywisty eliminuje go jako podstawę wniosku o wznowienie postępowania w świetle wskazanej wyżej wykładni art. 403 § 2 k.p.c.. Niezależnie od tego, jak zostanie wykazane w dalszym wywodzie, dowód ten nie mógłby mieć wpływu na treść wyroku w kierunku oczekiwanym przez pozwaną, ponieważ nie wynika z niego, że pozwana uregulowała zobowiązania na rzecz powoda dochodzone w rozpoznanej sprawie, a taka teza dowodowa została wskazana w skardze o wznowienie.

Pozostałe środki dowodowe powołane w skardze istniały w toku poprzedniego postępowania i słusznie Sąd Apelacyjny uznał, że obiektywnie rzecz oceniając, pozwana reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika mogła

z nich skorzystać. W toku całego poprzedniego postępowania nie wносиła o dopuszczenie dowodu z dokumentacji księgowej ani żadnej innej dotyczącej przedsiębiorstwa powoda i niewątpliwie nie wynikało to z jej przekonania o kradzieży tej dokumentacji dokonanej przez A. M., o czym mogła dowiedzieć się dopiero z zeznań W. P. złożonych w dniu 30 listopada 2010 r., a więc wiele miesięcy po wniesieniu odpowiedzi na pozew, w której, jako pozwana w sprawie gospodarczej, obowiązana była zgłosić wszystkie niezbędne dowody, w tym dowód z dokumentacji przedsiębiorstwa powoda (art. 479¹⁴ § 1 k.p.c.).

Niezależnie od tego trzeba stwierdzić, że zarówno ze wskazanych wyżej zeznań W. P., jak i pozostałych dowodów zgromadzonych w rozpoznanej sprawie, w tym z pisma komisariatu policji z dnia 25 listopada 2010 r. (k. 522) i postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania z dnia 15 lutego 2010 r. (k. 628-629) jednoznacznie wynika, że przedmiotem domniemanej kradzieży miało być jedynie upoważnienie udzielone W. P. przez pozwaną, kalendarz i skoroszyt. Trudno zatem dociec na jakiej podstawie skarżącą twierdzi obecnie, że skradziona została też dokumentacja księgowa firmy powoda. Obecny na rozprawie w dniu 30 listopada 2010 r. jej pełnomocnik nie wyjaśnił tej kwestii w żadnym zakresie, także później nie próbował ustalić tych okoliczności, nie wniósł również o wydanie przez Sąd odpowiedniego zarządzenia na podstawie art. 248 § 1 k.p.c. Uzasadnia to ocenę, iż pozwana nie dlatego nie zgłosiła dowodu z dokumentacji księgowej firmy powoda, że przekonana była o jej zaginięciu, lecz dlatego, że nie uważała jej za potrzebną do wykazania swoich twierdzeń w sprawie. To zaś prowadzi do wniosku, że nie zgłoszenie tego dowodu wynikało z przyczyn subiektywnych, leżących po jej stronie, nie zaś z obiektywnego braku możliwości jego zgłoszenia.

Podobnie należy ocenić nie zgłoszenie w rozpoznanej sprawie dowodu z dokumentacji ZUS i Urzędu Skarbowego dotyczącej A. i W. P. załączonej później do sprawy karnej. Nie było bowiem żadnych obiektywnych przeszkód do zgłoszenia przez pozwaną tego dowodu w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania.

Wszystko to prowadzi do stwierdzenia, że powołane w skardze dowody nie spełniają koniecznych w świetle art. 403 § 2 k.p.c. przesłanek: istnienia w toku

poprzedniego postępowania (dowód z opinii biegłego) albo niemożności skorzystania z nich w toku poprzedniego postępowania (pozostałe dowody z dokumentów). To zaś jest wystarczające do przyjęcia, że nie występuje powołana w skardze podstawa wznowienia.

W tej sytuacji nie zachodziła potrzeba badania trzeciej przesłanki podstawy wznowienia przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. Można więc jedynie stwierdzić, odnosząc się do zarzutów zażalenia, iż żaden z powołanych dowodów nie mógł wykazać, iż pozwana uregulowała na rzecz powoda wszelkie zobowiązania dochodzone w rozpoznawanej sprawie, a zatem nie mógł mieć wpływu na treść wyroku.

Z opinii biegłego księgowego wydanej w sprawie karnej po zbadaniu dokumentacji księgowej firmy powoda, o której mowa w skardze oraz dokumentacji firm pozwanej i M. N. a także historii ich rachunków bankowych i wspólnego rachunku bankowego W. P. i M. N. wynika, że dokumentacja i rozliczenia były prowadzone nieprawidłowo i nierzetelnie, strony nie ustaliły żadnych reguł korzystania przez W. P. i M. N. ze wspólnego konta, nie ma opisu z jakiego tytułu wpłacane były na to konto poszczególne środki przez współwłaścicieli konta i przez powoda, jak również opisu na jaki cel i za co wypłacane były kwoty z tego konta na konto firmy powoda, nie ma możliwości wskazania na rzecz jakiego podmiotu i na jaki cel oraz w jakiej wysokości były wpłacane i wypłacane środki z tego konta. Nie można więc ustalić na podstawie tych dokumentów z jakiego tytułu wypłacał W. P. środki z powyższego konta na konto powoda. Sądy obu instancji w rozpoznanej sprawie gospodarczej uznały, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż kwoty, które W. P. wypłacał ze wspólnego konta na konto powoda były spłatą długu pozwanej wobec powoda z tytułu robót budowlanych. Podkreśliły, że również drugi właściciel tego konta M. N. wypłacał z niego środki na konto powoda i niewątpliwie nie było to tytułem spłaty długów pozwanej wobec powoda. W ocenie Sądu Apelacyjnego dla rozstrzygnięcia sprawy nie miało znaczenia z jakiego powodu dokonywane były wpłaty z konta powoda na wspólne konto W. P. i M. N. ani odwrotnie, bowiem dotyczyło to wzajemnych rozliczeń tych trzech osób, a nie pozwanej. Stanowisko to jak i całą ocenę prawną oraz ustalenia faktyczne Sądów obu instancji w rozpoznanej sprawie gospodarczej podzielił w całości Sąd Okręgowy w sprawie

karnej utrzymując w mocy postanowienie Prokuratora o umorzeniu śledztwa z braku znamion czynu zabronionego, co dotyczyło zarówno czynu przywłaszczenia mienia o wartości 215 563 zł ze wspólnego konta na szkodę pozwanej, jak i złożenia przez W. P. fałszywych zeznań w rozpoznanej sprawie gospodarczej.

W świetle takich ocen prawnych, które legły u podstaw wyroku wydanego w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania oraz wskazanej w skardze tezy dowodowej odnoszącej się do powołanych nowych dowodów, trafne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że dowody te nie mogłyby mieć wpływu na treść wydanego wyroku.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy oddalił zażalenie jako nieuzasadnione (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ 3 k.p.c.).